
**O CONTRIBUȚIE REMARCABILĂ LA
CUNOAȘTEREA ȘI OCROTIREA FRUMUSEȚILOR
PATRIEI NOASTRE : “PARCURI ȘI REZERVAȚII DIN
ROMÂNIA” DE GHEORGHE MOHAN ȘI AUREL
ARDELEAN**

Ștefan NEGREA
ștnegrea@yahoo.com

Abstract. There is submitted the book “Parks and natural reservations in Romania“ by Gheorghe Mohan and Aurel Ardelean, rich illustrated with photos by Victor Bortaș. The paper has three parts: the historic of environment protection in Romania; the main parks and natural reservations and the list with the ones that are not presented; the protected plants and animals and the red list of vascular plants in Romania. The book is addressed to all nature lovers, eager to up to date information in this field.

Datorită importanței majore pentru omenire, tematica acestei cărți a mai fost și va fi mereu abordată atât pe plan regional cât și global. Prima încercare de sinteză pentru România, demnă de luat în seamă, a fost cartea „*Monumente ale naturii din România*” editată de Emil Pop și Nicolae Sălăgeanu, publicată în Editura Meridiane (1965). Coordonatorul lucrării a fost Valeriu Pușcariu - secretarul științific al Comisiei pentru ocrotirea Monumentelor Naturii a Academiei - care a obținut materiale de la personalitățile cele mai noi proeminente ale științelor naturii din acei ani: E. I. Nyárády, Al. Borza, C.C. Georgescu, Al. Beldie, M. Răvăruf, Ion Șerbănescu, C. Motaș, M. Băcescu, M.A. Ionescu, L. Rudescu, M. Filipescu, Iuliu Morariu și alții.

De atunci au trecut mai multe decenii, timp în care au evoluat concepțiile despre organizarea protecției naturii, iar numărul parcurilor și rezervațiilor naturale, inclusiv ale monumentelor naturii propriu-zise, s-a mărit considerabil. Se impunea deci o nouă încercare de sinteză la nivelul țării. Această dificilă sarcină și-au asumat-o Gh. Mohan, A. Ardelean și M. Georgescu, care au publicat în Editura Scaiul (1993) , cartea „*Rezervații și monumete ale naturii din România*”, în condițiile grafice modeste de după Revoluția din Decembrie 1989, când nu exista nici măcar o evidență ținută la zi a tuturor ariilor protejate, atât la nivel național cât și la cel județean. Lucrarea, redactată într-un stil sintetic și atrăgător, cu accentul pus pe

principalele rezervații naturale din țară, a reușit totuși să potolească într-o bună măsură setea de informare a categoriilor de cititori interesați. Pornind de la prima lor încercare, Gheorghe Mohan și Aurel Ardelean ne-au dat, după 13 ani, o carte modernă, în condiții grafice de excepție, cu documentația despre ariile protejate și monumentele naturii adusă la nivelul anului 2006. Este vorba de cartea intitulată „*Parcuri și rezervații naturale din România*” (351 pagini + 56 planșe cu fotografii alb-negru și color). Imaginile sunt bine selectate de Victor Bortas, autorul majorității fotografiilor și editorul cărții.

În prefață, autorii își prezintă opera ca pe „un fel de *vade mecum*, un ghid al prezentării principalelor parcuri naționale și naturale, precum și ale rezervațiilor naturale din România”. Primul capitol, intitulat „*Ocotirea și conservarea naturii în România*” este dedicat istoriei și evoluției conceptului actual de ocotire a naturii pe plan național. În aceste pagini de istoria științei, autorii scot în evidență lupta continuă, dusă de naturaliști, începând încă de la sfârșitul secolului al XIX-lea, când pictorul N. Grigorescu, botanistul D. Grecescu, și balneologul I. Bernath au remarcat nu numai pitorescul unor peisaje, ci și deosebita lor valoare științifică și estetică – de unde și necesitatea de a le proteja pentru a rămâne nemodificate de activitățile umane în beneficiul generațiilor viitoare.

În capitolul al doilea (p. 19-74) sunt prezentate parcurile naționale și naturale, în total 24. Prezentarea începe cu cele trei parcuri naționale cu statut de “rezervații ale biosferei”: Retezat (înființat prin lege în 1935), Delta Dunării (fondat în 1936) și Munții Rodnei (fondat inițial ca rezervația naturală Pietrosu Mare, în 1930). Urmează descrierea pe baza literaturii de specialitate la zi a celor nouă parcuri naționale din Munții Carpați, plus unul din Dobrogea: Domogled – Valea Cernei; Cheile Nerei - Beușnița; Semenic-Cheile Carașului, Munții Călimani; Masivul Ceahlău; Cheile Bicazului-Lacul Roșu-Munții Hășmaș; Pietra Craiului; Munții Coziei; Masivul Buila-Vânturarița și Munții Măcin. În continuare sunt descrise, în același stil atrăgător, cele 12 parcuri naturale, în ordinea următoare: Munții Bucegi (cărui i se acordă cele mai multe pagini, fiind cel mai bine studiat de biologi, geografi și geologi); Munții Apuseni; Cazanele Dunării-Porțile de Fier; cetățile dacice de la Cioclovina-Grădiștea Muncelului; Balta Mică a Brăilei; zona deluroasă Vânători-Neamț; Munții Maramureșului; pădurile Snagov și Comana; lunca joasă a Prutului inferior; zona Putna-Vrancea; geoparcul Dinozaurilor-Țara Hațegului și geoparcul Platoul Mehedinți.

Capitolele 3-8 (p. 75-255) sunt dedicate rezervațiilor naturale, grupate astfel: complexe; floristice și forestiere; faunistice; geologice și geomorfologice; speologice; paleontologice. În cele 180 de pagini ocupate

de rezervațiile naturale sunt descrise nu mai puțin de 259 rezervații și sunt listate încă 671. Descrierea acestora, prezentată pe județe, în ordine alfabetică, este inegală pentru că și importanța sau cunoștințele depre ele sunt inegale. Este interesant de analizat distribuția lor pe categoriile enumerate mai sus. Pe primul loc se află rezervațiile floristice și forestiere (113 descrise + 195 listate = 308), urmate de rezervațiile complexe (29+231=260), rezervațiile geologice și geomorfologice (42+83=125), rezervațiile speologice (22+72=94), rezervațiile paleontologice (40+33=73), iar pe ultimul loc se află rezervațiile faunistice (13+57=70). Spațiul acordat acestei recenzii nu ne permite să detaliem.

Capitolul al 9-lea (p. 256-270) cuprinde plantele ocrotite, endemice și relice din România. Autorii fac un apel călduros la turiști să nu le rupă pentru că astfel contribuie la dispariția lor ca specii în țara noastră. Dintre plantele ocrotite sunt descrise șase specii (tisa, zâmburul, papucul doamnei, albumeala, angelica și ghințura galbenă) și se dă o listă lungă de plante puse sub ocrotire în diferite județe și rezervații naturale. Dintre plantele endemice sunt prezentate 59 de specii mai reprezentative pentru flora României, iar dintre cele relice, două specii terțiare (*Syringa josikaea* și *Hepatica transsylvanica*) și numeroase relice glaciare care populează mlaștinile eutrofe și tinoavele. Capitolul se încheie cu arborii ocrotiți pentru frumusețea, vârsta și dimensiunile lor excepționale, pentru raritatea lor sau pentru că au fost martori ai unor evenimente istorice (de ex. “Gorunul lui Horea” de la Țebea).

Capitolul al 10-lea (pag. 275-293) conține date despre animalele ocrotite, endemice și relice. Sunt prezentate specii ocrotite de pești (printre care aspretele și loștrița); de reptile (cum sunt unele specii de broască țestoasă și de viperă), de păsări (dintre care unele, ca dropia și corbul, sunt pe cale de dispariție) și de mamifere (dintre care toate speciile de lilieci sunt ocrotite la nivel european). Informațiile despre animalele endemice și relice sunt prezentate sumar și se referă aproape numai la nevertebrate. Datele pentru unele specii sunt lacunare sau depășite, deoarece multe dintre grupele de nevertebrate sunt încă insuficient cunoscute și mereu apar lucrări cu descrieri de noi specii și, evident, durează până li se stabilește aria de răspândire, gradul de endemicitate, ecologia, etc.

Ambii autori fiind botaniști eminenți și având în vedere că flora României este mult mai bine cunoscută decât fauna, au preferat să încheie splendidul volum tipărit în condiții de lux prin trei anexe (p. 293-342): lista roșie a plantelor vasculare dispărute, periclitare, vulnerabile și rare din flora României (după N. Boșcaiu, Gh. Coldea și Cl. Horeanu); specii rare, periclitare și endemice în flora României (după Gh. și Alexandrina Dihoru);

lista roșie a plantelor din România existente în pajiști (după G. Negrean). Lista bibliografică alcătuită din 154 titluri (care, evident, nu epuizează tot ce s-a publicat în domeniu) este urmată de 56 planșe cu peisaje, plante și animale - multe dintre ele putând fi selecționate pentru expoziții de artă fotografică, cu mari șanse de a fi premiate. De remarcat că ilustrația, deși plasată la sfârșit, urmează planul lucrării. Dacă textul începe cu Parcul Național Retezat, ilustrația începe și ea, cu peisaje din acest parc, cu plantele caracteristice și cu animalele care-l populează. Astfel cititorul își poate face o imagine concretă despre cum arată rezervația respectivă, stârnindu-i dorința de a vedea totul la fața locului în calitate de drumeț cu respect pentru natură.

Lucrarea de excepție realizată de Gh. Mohan și Aurel Ardelean corespunde unei necesități stringente a momentului. Moment în care România tocmai a intrat în Uniunea Europeană și se pune accentul pe protecția naturii mai mult ca oricând. Ea este rezultatul unei munci titanice, perseverente și competente din partea autorilor care ne-au dat astfel cea mai amplă lucrare realizată până acum în România, pe tema ocrotirii naturii. Este pentru prima dată când avem la un loc informații despre toate rezervațiile naturale și monumentele naturii existente în țara noastră. Informații strânse într-un singur volum, realizat în condiții de înaltă ținută grafică și cu o ilustrație pe măsură – grație editorului Victor Bortaș. De aceea cartea nu trebuie să lipsească din biblioteca nici unui iubitor sau apărător al naturii românești.

Sugerăm ca la o a treia ediție autorii să ne dea, peste un număr de ani, când vor fi cercetate temeinic toate rezervațiile din țară – inclusiv speciile de nevertebrate ce trebuie ocrotite – o monografie monumentală, cu prezentarea tuturor ariilor ocrotite după o schemă unică, cu lista roșie nu numai pentru flora ci și pentru fauna României, cu o bibliografie completă și prevăzută cu două indexuri alfabetice de mare utilitate pentru cititori: cel al ariilor protejate și cel al speciilor actuale și fosile citate. O asemenea monografie – la care corectorul editurii să elimine cât mai multe din “șopârlele” tipografice și de altă natură inerente – merită România, această țară frumoasă cu natura încă nealterată ireversibil. Monografie care să stea mărturie generațiilor viitoare despre cum arăta natura României, în primii ani după intrarea în Uniunea Europeană. Sunt convins că o asemenea monografie, așteptată de toți iubitorii de natură, va putea fi realizată de Gheorghe Mohan și Aurel Ardelean, cu ajutorul bibliografiei la zi și colaborarea unor specialiști în domeniile științifice mai depărtate de specialitatea lor. Le urez mult succes în această muncă nobilă și utilă.